

NÁVRH
POŠTOVNÍCH ZNÁMEK K 500LETÉMU JUBILEU
JANA ŽIŽKY Z TROCNOVA
(1424—1924)
A MEMORANDUM
PROF. JOSEFA ZVĚŘINY.

**A. HAASE
V PRAZE.**

P. T.
P R E S I D I U
M I N I S T E R S T V A
P O Š T
A T E L E G R A F Ū
V P R A Z E.

V Praze dne 17. května 1923.

Firma A. Haase, odborný umělecký závod grafický pro tisk poštovních známek a bankovek v Praze I., Anenský dvůr, dovoluje si tímto podat váženému presidiu návrhy na jubilejní známky poštovní pro Č. S. Republiku a jejich tisk, které odůvodňuje a doporučuje pro nastávající výročí úmrtí Jana Žižky z Trocnova (r. 1424—1924).

Toto podání činí firma A. Haase po zevrubných poradách s odborníky poštovními, kteří uznávají nutnost nových nepadělatelných známek, a s činiteli kulturně-historickými, uměleckými a národními, kteří požadují, aby známek poštovních využito bylo na mezinárodní oslavu jubilea J. Žižky a jeho doby.

Firma A. Haase, která za své 125leté práce (1798 — 1923) na poli umělecké grafiky v Čechách stála vždy — opírajic se o prvotřídi technické odborníky a nejdokonalejší výrobní zařízení strojové — na výši grafické techniky, byla proto důvodně poctěna konáním přípravných prací a studií pro významné a dalekosáhlé návrhy; nešetřila práce, investicí a času, tak že cítí se oprávněnou dovolávat se pro výsledek těchto svých prací blahovolného uznání ministerstva pošt a telegrafů a ochrany podle § 4. odstavce 6. zákona o právu autorském ze dne 16. prosince 1895.

Zde Vyše uvedené návrhy na jubilejní známky poštovní odůvodňuje a vysvětluje následující „Memorandum“, které sepsal profesor Jos. Zvěřina z Čáslavě, jenž je autorem těchto ideových plánů i jednotlivých návrhů, jež byly firmou zhotoveny.

MEMORANDUM.

1. Poštovní známka, jež byla původně prostou stvrzenkou o zaplacení porta, byla při vývoji poštovnictví v kresbě zdokonalována proti falšování. Dnes koluje po celém světě jako reprezentační cenina i pošty Republiky Č. S. a po užití není pohazována, nýbrž vážena mezinárodní filatelii.

2. Poštovní známky právem jsou posuzovány s trojího stanoviska:

- poštovního, jako cenný papír obchodní,
- uměleckého, podle toho, jaké je provedení a předmět kresby,
- filatelistického podle významu po použití, zejména výchovného a propagačního.

3. Stanovisko pošty, v předložených návrzích plně respektované, v mezích mezinárodní unie předpisuje si: počet druhů, jich ciferní ceny, formáty, barvy, materiál, techniku práce a vše, čím celi se napodobování i při levné výrobě multiplikační.

4. Stanovisko umělecké požaduje:

- aby i pro malé známky technikou co nejdokonalejší bylo zhotoveno vyobrazení co nejjemnější, těžko napodobitelné; tím je oceloryt jemné ruční práce umělce-rytce, kterýchžto specialistů je tak málo, že nenajde se tak hned, kdo by jeho práci napodobil, tak že hrubší výrobek neodborníků lehce pak lze poznati;
- aby obsah kresby tangoval význam státu, který si známku pořizuje, a dobu, po kterou má být známka užívána. Obsahem kresby na známce na příklad ve státu tropickém, který

nemá velkých dějin, logicky jest palma, lev a pod., doba, po kterou známka ve státě se užívá, je dána na př. válkou (1914/18) nebo jubileem. Toho dokladem je serie Kolumbových známk ve Spoj. Státech Sev. Amer., nebo maďarské jubilejní serie básníka Petöfího atd.

5. Republika Č. S. po převratu akcentovala na známkách osvobození z okovů, a především hlásala světu, že jest tu; pro náhlý ten převrat bylo nutno rychle zhotoviti známky provisorní, a pak vlastní známky snadné a rychlé techniky. To však umožnilo falšování a poškozování státu o statisice. Proto po právu Republika snaží se pořídit si známky nové, technicky tak dokonalé, aby znemožnila falsa; to vyžaduje velké práce, času a umění. Nejtěžší technikou, těžko napodobitelnou a proto padělky téměř znemožňující, je oceloryt: vyžaduje dlouhého uměleckého školení rytce, dlouhé jeho práce na každé známce, s čímž padělatel nemůže tak snadno konkurovat.

Pošta Republiky Č. S. zcela správně volí tuto techniku ocelorytu, kterou zná a provozuje jen málo odborníků na světě, ale která má slavnou dobu za sebou právě v Čechách, kde pěstoval závod Haasův uměleckou rytinu po plných 125 let, až dodnes, jsa zařízen vždy pro nejjemnější oceloryt jednak zapracovaným českým personálem, jednak nejosvědčenějšími stroji, což dokazují dějiny a výsledky grafického snažení firmy A. Haase v Praze.

6. Poštovní známky Republiky Č. S. dnes dovedou světu ukázati nejen že tu tento stát jest, nýbrž též mohou dokumentovati jaký jest, čím vyniká technicky i obsahově. Tak tedy může dnes Republika Č. S. se představiti celému světu, podati své curriculum vitae, stručné sic a v miniatuře na známce poštovní, ale přece dokazující, čím vynikl český národ na foru světovém!

Tím jsou beze sporu slavné doby země české, v nichž vyrostli velikáni českých dějin, na místech historicky slavných! A proto po právu a důvodně pošta Republiky Č. S. na své známky, jako na navštívenky určené pro všecky cizí země sousední, může si dát poučnou historii: hnuti husitské a jeho slavné representanty: Jana Husa, Jana Žižku, Prokopa, Jiřího z Poděbrad a J. A. Komenského, kteří vedle filosofie a náboženství začali klášti základy pro demokratické zřízení lidu, které šťastně dnes je dokonáno za prvého prezidenta Republiky T. G. Masaryka. Obsah kréseb pro známky navrhovaných je takto plně odůvodněn vnitřním vztahem všech osob a míst na známkách zobrazených ke státu, k Republice!

I doba, určená pro užití těchto známk, též skvěle se hodí: neboť slavíme právě vzácné 500leté jubileum husitské doby, zejména Jana Žižky, nepřemožitelného vojevůdce lidu českého, slavného po celém světě! Jubilejní doba tato začala upálením Jana Husa 1415; censura rakouská za světové války znemožnila oslavu tohoto jubilea. Dnes možno mnohé napravit.

Je 500leté jubileum vítězství Žižkových; rok 1424 je památkou jeho smrti, pak jde slavná doba vítězství až do Lipan 1436, a pak nastoupil toto dědictví husitský král Jiří z Poděbrad a učitel národu J. A. Komenský a president Masaryk.

7. Proto jsou navrhovány tyto poštovní známky:

a) Na 12 známk výplatních

v ceně	navrhujeme se obraz	v ceně	navrhujeme se obraz
5	Šaloun: Jan Hus	40	Myslbek: J. Žižka † 1424
10	J. Manes: Narození J. Žižky	50	M. Aleš: J. Žižka † 1424
15	A. Chittusi: Žižka u Rabí druhé oko ztrácí	60	Hlava: J. Žižka † 1424
20	J. Manes: Smrt J. Žižky 1424	100	M. Aleš: Jiří z Poděbrad
25	" Žižka a Korybutovič	200	V. Brožík: J. A. Komenský
30	" Žižka na Slovensku 1423	300	T. G. Masaryk

b) Na 14 známek doplatkových

v ceně	navrhujе se obraz	v ceně	navrhujе se obraz
5	Tábor (opevněný Žižkou)	250	Lipany (podle Marolda) <i>Trenkwalda</i>
10	Čáslav (sídlo a hrob J. Žižky)	400	Pernštýn (útočiště a v okolí sídla a působiště Bratrstva)
15	Budějovice (pobyt J. Žižky a působiště)	500	Orava (útočiště a v okolí sídla a působiště Bratrstva)
20	Praha " " " "	1000	Báňská Bystrice (útočiště a v okolí sídla a působiště Bratrstva)
25	Kutná Hora " " " "	2000	Zvoleň (útočiště a v okolí sídla a působiště Bratrstva)
30	Plzeň " " " "		
40	Hradec Král. " " " "		
50	Domažlice " " " "		
100	Husité na Baltu (podle Aleše)		

c) Na 6 známek novinových

v ceně	navrhujе se obraz	v ceně	navrhujе se obraz
5	K. Havlíček (dostavník)	30	Loď Legie (mořská doprava)
10	Brno (železnice)	50	Ml. Boleslav (automob.)
20	Mělník (říční doprava)	100	Lázně Poděbrady (Radio)

d) Na 3 známky letecké

v ceně	navrhujе se obraz	v ceně	navrhujе se obraz
50	Štefánik (Bratislava)	100	Košice (letiště)
100	Praha (letiště)	250	

8. Na oslavu této památné epochy českých dějin před celým světem jsou navrženy jubilejní známky, aby byly:

- a) každodenní připomínkou všem občanům republiky — denně užívajícím poštovních známek,
- b) poučením celému světu, do jehož všech končin vniknou tyto známky při čilém mezinárodním poštovním styku naší republiky, a to po všecka léta, pokud budou emitovány, a
- c) pro věčnou pamět a upomínce české historie a slávy u milionů filatelistů všech národů světa.

Víme dobře, co pokusů bylo učiněno, aby některé kulturní země byly informovány o Čechách, co to stálo práce, peněz a času, knih, brožur, novin, a všechna ta propaganda měla jen nepřiměřené výsledky; zanedlouho i to, co se ujalo, zahynulo, bylo zapomenuto, noviny a brožury založeny nebo pohozeny!

Ale známky navrhované, na pohled tak nepatrné illustrace, vniknou do celého světa, všudy, i tam, kam nikdy žádný český časopis nebo kniha se nedostala a nedostane, a nebude pohozeny ani po dlouhém čase, nýbrž čím dál, tím více budou ceněny, hledány, váženy a studovány. Jsou skvělou pomůckou k šíření osvěty a poznání o našem národě, o jeho kultuře a slavné minulosti;

jimi vzbudí se po dalekém světě i zájem o poznání dějepisné a zeměpisné: kde že je a jaký že je tento národ tak slavné minulosti a Republika i v době přítomné!

9. Obsahem kreseb jsou významné osoby a jejich působiště v podání co nejlepším, podle možnosti od uznaných českých umělců: M. Aleše, V. Brožika, ~~Marecha~~, Hlavy, Šalouna a Myslbeka; jména jejich jsou na známkách cílevědomě umístěna proto, aby každý poznal, že jsou to čeští umělci, a aby byly tak jejich zásluhu oceněny!

Odpadá tedy výtka, že na známky jsou kresleny věci banální, bezcenné ornamentace a rebusy.

U měst voleny byly pohledy co nejkrásnější, ukazující, jak vypadala v dobách dávných.

U známeck časopiseckých s motivy moderními postaven je v čelo serie K. Havlíček, největší český publicista; přehled moderní dopravy novin a zpráv napovídá: vůz, železnice, loď, auto, radio; letadla pak stala se symbolem známeck pošty vzduchové, a v čelo serie pošty dán je † ministr Štefánik, jenž na létadle našel svoji smrt a vykoupení z mučivé nemoci.

10. Z dobrých důvodů bylo užito na známky slavné české historie:

- a) každý národ představuje se světu tím, co má nejlepšího: český národ má slavné hnutí demokratické, náboženské a jeho velikány; Madagaskar, Togo a podobné státy, na dějepisné scény nebohaté, přirozeně musí volití předměty jiné;
- b) slavné jubileum Žižkovo přímo ukládá národu povinnost, aby se přihlásil před celým světem k tomuto bojovníku, který se nebál nepřátel sháněných z celého světa proti němu. Dnes národ hrdě se k němu veřejně přihlásí a donutí myslící svět, aby Žižku ocenil a uznal správně!

Po zásluze podobně o Husovi, Jiřím z Poděbrad, Prokopech, o Komenském a Masarykově budou poštovní známky Republiky Č. S. vyprávěti celému světu, milionům lidí i v budoucnosti prostřednictvím filatelie. Vedle toho ukáží dokonalé známky též naši vyspělost technickou, naši starou kulturu, lásku k vlasti a její historii i vděčnost k jejím hrdinům a mučedníkům.

11. Námitka, že obrazy velikého obsahu jsou na známce v malém formátě, bez barev, že snad by to byla nepieta nebo nevkus, je vyvrácena důvody již řečenými i dalšími: i velké encyklopedie dějin umění nepřinášejí velikých barevných faksimili, nýbrž sta, tisíce drobounkých obrázků ad informandum!

Podobně známky jsou sice malou informací, ale velkou pobídkou, aby každý upozorněný věděl, kde a o čem má hledat poučení důkladnějšího jinde!

Dosud užívané reprodukční techniky čs. známeck nedovolovaly a nedovedly podatí miniatury obrazů jasné, živé a zřetelné; ale dnešní zdokonalený oceloryt dovede i na malíčké ploše ve zmenšeném měřítku vystihnouti celé krajiny, města, historické scény a portréty.

Proti bývalé technice a primitivní působivosti starých známeck jen plošné a dekoracní moderní oceloryt dovede přičiniti i působivost obrazovou a prostorovou.

12. Škarohlídným kritikům nebo grafikům, kteří by si osobovali privilej kreslit známky moderními věcmi a nikoli slavnými scénami české historie a portréty její velikánů, možno odpověděti, že pro své práce mají větší pole a hojnou příležitost jinde, a tam mohou dokázati svoji grafickou zdatnost; důvody jubilea a propagandy světové ukládají zajisté všem vykonati povinnost k Republice a její slavné době minulé, která ji připravovala! Osvobozený stát před celým světem pochlubí se muži a hnutím národa, jež Rakousko po staletí potlačovalo, a rehabilituje je. Miniatury navržené jistě jsou umělecky hodnotnější i krásnější pro celé miliony lidstva, nežli nějaké hypermoderní ornamentace, konfusní kresby, záhadné klikatiny, cifry, štíty, a než nevkusné a nekulturní věci, jakými byly na př. válečné známky a scény krvavé, se zbraněmi atd. Ostatně po uplynutí slavného 500letého jubilea, které tak záhy se opakovat nebude, bude velmi mnoho času a příležitosti vystřidat motivy historické — až úkol svůj po celém světě splní — motivy moderními a snad i jinou technikou.

13. Je dobře známo, jaké nadšení u odborníků i po celém světě vzbudily krásné jubilejní známky Kolumbovy, obsahující historii objevení Ameriky! Podobně mile bude překvapen svět slavnou historii českou, na známkách vtělenou o jubileu Žižkovu.

Filatelisté dobře vědě, jak jsou vítány, hledány a studovány obrazové známky; to uznávají svorně i paedagogové, dějepisci, topografové a národopisci.

Nás nový stát, mladá Republika, poměrně nevelká a nedosti známá, jistě se ve velkou rodinu četných národů dobře uvede, když i svými malými prostředky — známkami — vzbudí po celém světě pozornost a respekt; v tom je kus zdravé politiky zahraniční. Technicky vynikající a obsahově bohaté známky Republiky Č. S. budou z nejúčinnějších a při tom nejméně nákladných prostředků světové propagandy o naší existenci a kultuře; rozšíří zcela bezplatně známost o nás, čehož by se nedocílilo vynaložením mnoha milionů na zahraniční tisk, representaci a pod.! Prospěch státu vznikne i výrobou domácí, jež obžíví sta rodin, a krása známeck způsobí Republike čest i reklamu po celém světě.

14. Jak representovaly nás některé známky dosud, toho litovali i naši nejlepší přátelé Francouzové a Angličané! Podle „Českého Filatelisty“ roč. XXV. odborná literatura cizí přísně zkritisovala Č. S. známky: Francouzové nazvali je strašnými (affreux), Angličané též podali zdrcující kritiku. Kapacita Melville v „London News“ prohlásil, že jsou to „~~památné~~ rebusové výkresy, jakoby je kreslil nějaký domorodec z Orientu pro potřeby malých států indiánských“. *pomatené*.

Tak zarmucující soud nesmí potkat nové známky Republiky; ony si technickým provedením i významným obsahem vynutí uznání celého světa, že jsou z nejkrásnějších, bohaté myšlenkou, dokonalé technikou. Budou proto horlivě kupovány všemi filatelisty, a Č. S. Republika tím získá veliké hmotné zisky, které mnohonásobně nahradí náklad dokonalejší reprodukce, nehledík k velkému zisku morálnímu, ke zvýšení respektu k Republice.

15. Snad by se vyskytla ojedinělá pochybnost, že husitská doba a velikáni českých dějin nebudu se někomu zamlouvat z příčin nábožensko-politických. Ale proti podobnému názoru stojí ohromná majorita celé veřejnosti. Proto je nesporno, že velikost doby a osob jubilea ukládá většině národa právo a povinnost v duchu dějin pořídit jubilejní známky Republiky.

Podobně tolerantně zvolen byl světec kníže Václav na první dukáty Republiky, které nésti ho budou trvale po staletí, jak zlato těchto mincí vydrží, kdežto tolika heroùm české historie dostává se místa na papírových známkách, projektovaných jen na několik let jubilea!

16. Pro ty všecky důvody a okolnosti jubilejní známky zajisté dojdou uznání

1. vládních kruhů, majících na starosti zejména stanovisko poštovní,
2. uměleckých kruhů, dbajících dobré formy a obsahu známeck, a
3. filatelistů, jimž budou tyto známky radostnou ceninou.

17. Tyto jubilejní známky uvítá uznale a radostně většina národa českého:

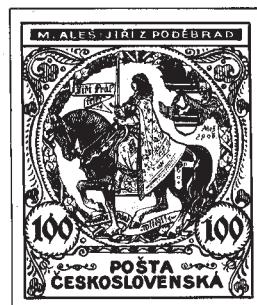
- a) jeho všecky politické strany z motivů vlasteneckých, sociálních, demokratických a pokrokových,
- b) uvítá dobrou věc tu i celý český tisk jako kritik a soudce ex offo,
- c) uvítají jubilejní známky i české spolky, korporace, celá města a kraje, jichž se toto jubileum dotýká a jež je proto i do obrazového přehledu na známkách řadí v Čechách, na Moravě i na Slovensku,
- d) uvítá známky s dějepisnými scénami i odborník filatelistu, učenci, učitelé, a zejména děti, všechna inteligence, celý národ; pochlubí se jimi všichni Čechové žijící v zahraničí a uvítají je i miliony cizích lidí v celém světě jako krásnou známkou, cennou informaci a poučnou miniaturu!

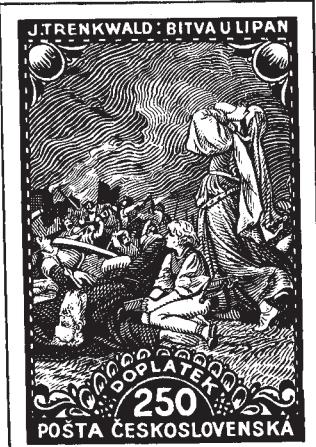
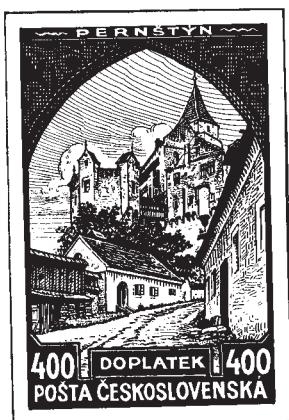
Doufajíc, že ministerstvo pošt a telegrafů uzná meritum vzpomenutého jubilea, jemuž navržené poštovní známky doma i za hranicemi co nejlépe mohou posloužit, žádá firma A. Haase o blahovolné přijetí celého podání a zadání dalších prací k provedení tohoto oslavného díla.

Samozřejmě jest ochotna přijmouti eventuelní další nebo doplňovací návrhy a případné změny nebo úpravy, rovněž podrobuje se veškerým podmínkám a požadavkům kontrolním i garančním, jež jsou obvykle spojeny s dodávkou podobných cenin.

Praha I., Anenský dvůr.

A. Haase.

Známky pošty letecké.

Známky časopisecké.

